
	Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
	Szkoła Doktorska Nauk o Języku i Literaturze
	Walka o reprezentację. Emancypacja w literaturze i metodologiach przełomu XX/XXI wieku
	prof. Przemysław Czaplński
Dziedzina/ dyscyplina	Nauki humanistyczne / literaturoznawstwo
Rodzaj zajęć	konwersatorium
Język wykładowy	język polski
Liczba godzin + forma zaliczenia	20 godzin / zaliczenie na ocenę
Cel zajęć	<p>Cele ogólne modułu kształcenia:</p> <p>interpersonalne: doskonalenie umiejętności komunikacji z różnymi odbiorcami; kształtowanie świadomości transkulturowej; umiejętność porozumiewania się z ekspertami z dziedzin socjologii, antropologii i historii; wzmacnianie rozumienia różnorodności i wielokulturowości.</p> <p>instrumentalne: umiejętność analizowania i syntezy tekstów z różnych dziedzin; opanowanie elementarnych pojęć z zakresu teorii reprezentacji i emancypacji; umiejętność aplikowania poznanych kategorii do analizowania literatury oraz sytuacji społeczno-politycznej; umiejętność analizowania informacji z różnych źródeł.</p> <p>systemowe: umiejętność uczenia się; zdolność zastosowania wiedzy w praktyce; rozumienie koncepcji metodologicznych; dostrzeganie zróżnicowania tożsamościowego w obrębie jednego społeczeństwa, doskonalenie kompetencji kulturowych i filologicznych.</p> <p>Cele szczegółowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> - poznanie najważniejszych koncepcji „reprezentacji” i emancypacji - kształtowanie umiejętności interpretowania dzieł literatury w kontekście metodologii emancypacyjnych - doskonalenie umiejętności czytania dzieł literackich i rozumienia koncepcji literaturoznawczych z uwzględnieniem kwestii władzy, hegemonii kulturowej i walki o przedstawicielstwo - określanie konsekwencji walk o reprezentację dla kultury i dla komunikacji

	społecznej; - kształtowanie unidyscyplinarnej świadomości literackiej.
Treści kształcenia	<ul style="list-style-type: none"> - reprezentacja i jej wieloznaczność – podstawowe definicje, teorie, funkcje i aktorzy - reprezentacja - władza, przedstawicielstwo i literatura; - emancypacja – podstawowe znaczenia i definicje, procesy historyczne; - emancypacja w Polsce XX wieku – słownik pojęć: czynniki podporządkowania (praca, płeć, tożsamość seksualna, pochodzenie), klasy zależne, grupy podporządkowane, władza, dominacja, hegemonia, asymilacja, autonomia; - emancypacja od lat 90 XX wieku w Polsce - ruchy na rzecz emancypacji: pracowniczej, wiejskiej, kobiecej, mniejszości seksualnych, ekologicznej; - reprezentacja wobec teorii i metodologii literackich (feminizm, gender, queer, postkolonializm, etniczność); - konsekwencje walki o reprezentację dla literatury i metodologii.
Wymagania wstępne	brak
Efekty uczenia się	
	Metody weryfikacji
<p>W zakresie wiedzy: Osoba, która zrealizowała przedmiot, zna i rozumie:</p> <p>osiągnięcia światowej nauki w ramach dyscypliny, w której odbywa się kształcenie, a także paradygmaty i kierunki rozwoju tej dyscypliny, w sposób, który umożliwia twórcze i nowatorskie ich rozwinięcie oraz ich weryfikację w ramach podejmowanych projektów badawczych [E_W01];</p> <p>w stopniu zaawansowanej metodologii badań właściwą dla dyscypliny nauki, w której odbywa się kształcenie, co pozwala na właściwy dobór teorii i narzędzi badawczych oraz efektywne ich zastosowanie i modyfikację w ramach własnych badań [E_W02]</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ocena przygotowania do zajęć - ocena aktywności w trakcie dyskusji - ocena publicznego omówienia artykułu naukowego - ocena ustnej/ pisemnej mikrosyntezy
<p>W zakresie umiejętności: Osoba, która zrealizowała przedmiot, potrafi:</p> <p>wykorzystywać wiedzę z różnych dyscyplin nauki do twórczego identyfikowania, formułowania i nowatorskiego rozwiązywania złożonych problemów badawczych lub wykonywania zaawansowanych zadań o charakterze badawczym. W szczególności potrafi: definiować cele i przedmiot badań naukowych, formułować hipotezy badawcze, rozwijać metody, techniki i narzędzia badawcze oraz twórczo i efektywnie je stosować, wyciągać wnioski na podstawie wyników badań naukowych [E_U01];</p> <p>efektywnie pozyskiwać informacje związane z działalnością</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ocena przygotowania do zajęć - ocena aktywności w trakcie dyskusji - ocena publicznego omówienia artykułu naukowego - ocena ustnej/ pisemnej mikrosyntezy

<p>naukową, z różnych źródeł, również w językach obcych oraz dokonywać właściwej selekcji, krytycznej analizy oraz interpretacji tych informacji; ponadto potrafi dokonać oceny ich znaczenia dla rozwoju nauki [E_U02];</p> <p>nawiązywać i realizować współpracę naukową w zespołach badawczych, również międzynarodowych [E_U07];</p> <p>samodzielnie planować swój rozwój, zarówno w zakresie aktywności naukowej i akademickiej, jak i innych aktywności zawodowych oraz inspirować i stymulować rozwój innych osób [E_U08]</p>	
<p>W zakresie kompetencji społecznych: Osoba, która zrealizowała przedmiot, jest gotowa do:</p> <p>krytycznej oceny prac z zakresu dyscypliny naukowej, w ramach której prowadzone jest kształcenie oraz własnego wkładu w rozwój tej dyscypliny [E_K01];</p> <p>wypełniania zobowiązań społecznych jako badacz; inicjowania działań na rzecz interesu publicznego, m.in. poprzez właściwe upowszechnianie w społeczeństwie osiągnięć nauki. Ponadto jest gotowa do podejmowania działań prowadzących do rozwoju obywatelskiego społeczeństwa opartego na wiedzy [E_K03];</p> <p>myślenia i działania w sposób przedsiębiorczy, kreowania nowych idei i poszukiwania – we współdziałaniu z osobami reprezentującymi inne dyscypliny – innowacyjnych rozwiązań, a także do podejmowania wyzwań i ryzyka intelektualnego w sferze naukowej i publicznej oraz ponoszenia odpowiedzialności za skutki swoich decyzji [E_K04];</p> <p>ciągłego podnoszenia kompetencji zawodowych i osobistego rozwoju, w szczególności poprzez śledzenie i analizowanie najnowszych osiągnięć związanych z reprezentowaną dyscypliną naukową [E_K05]</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ocena umiejętności zorganizowania i poprowadzenia dyskusji - ocena publicznego omówienia artykułu naukowego - ocena ustnej/ pisemnej mikrosyntezy
<p>Literatura</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wybrane teksty kultury: prozatorskie (Gretkowska, Filipiak, Tokarczuk, Chutnik, Stasiuk, Witkowski, Karpowicz, Redliński), filmowe (reportaż <i>Arizona</i>, <i>Dług</i>, <i>Plac Zbawiciela</i>, <i>Testosteron</i>, <i>Boże ciało</i>, <i>Dom zły</i>), teatralne. • Literatura przedmiotowa (wybór): Frank Ankersmit, <i>Narracja, reprezentacja, doświadczenie. Studia z teorii historiografii</i>. Pod red. i ze wstępem E. Domańskiej, Universitas, Kraków 2004. Erich Auerbach, <i>Mimesis. Rzeczywistość przedstawiona w literaturze</i>

Zachodu. Tłum. Zbigniew Żabicki, PIW, Warszawa 1968 (lub następne wydanie).

Daniel Beauvois, *Trójkąt ukraiński. Szlachta, carat i lud na Wołyniu, Podolu i Kijowszczyźnie 1793-1914*, przeł. Krzysztof Rutkowski, Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej 2005.

Fredric Jameson, *Postmodernizm, czyli logika kulturowa późnego kapitalizmu*. Tłum. Maciej Płaza, Wydaw. Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2011.

- *Archeologie przyszłości. Pragnienie zwane utopią i inne fantazje naukowe*. Tłum Maciej Płaza i in., Wydaw. Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2011.

Guy Debord, *Spółczesność spektaklu*. Wydaw. słowo/ obraz terytoria, Gdańsk 1998 (lub nast. wydanie).

Rafał Drozdowski, *Obraza na obrazy. Strategie społecznego oporu wobec obrazów dominujących*. Zysk i S-ka, Poznań 2009.

Piotr Dobrowolski, *Teatr i polityka. Dyskursy polityczne w polskiej dramaturgii współczesnej*. Wyd. PSP, Poznań 2019.

Hans Ulbricht Gumbrecht, *Po roku 1945. Latencja jako źródło współczesności*.

Tłum. Aleksandra Paszkowska, wstęp Adam Krzemiński. Wydaw. Krytyki Politycznej, Warszawa 2016.

Kulturowa teoria literatury. Główne pojęcia i problemy. Red. M.P. Markowski, R. Nycz, Universitas, Kraków 2002 (tu zwłaszcza: T. Walas, *Historia literatury w perspektywie kulturowej – dawniej i dziś*; M.P. Markowski, *O reprezentacji*; A. Łebkowska, *Gender*; H. Duć-fajfer, *Etniczność a literatura*).

Adam Leszczyński, *Ludowa historia Polski. Historia wyzysku i oporu. Mitologia panowania*. Warszawa: WAB 2020.

Michał Paweł Markowski, *Pragnienie obecności. Filozofie reprezentacji od Platona do Kartezjusza*. słowo/ obraz terytoria, Gdańsk 1999.

Zofia Mitosek, *Mimesis*. Warszawa 1997.

Agnieszka Mrozik, *Akuszerki transformacji. Kobiety, literatura i władza w*

Polsce po 1989 roku. Wydaw. IBL PAN, Warszawa 2012.

Kacper Pobłocki, *Chamstwo*. Wołowiec: Czarne 2021.

Michał Rauszer, *Bękarty pańszczyzny. Historia buntów chłopskich*. Warszawa: Wydawnictwo RM 2020.

- *Siła podporządkowanych*, Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego 2021.

Jacques Ranciere, *Dzielenie postrzegalnego. Estetyka i polityka*. Ha!Art, Kraków 2007.

Paweł Wiktor Ryś, „Zwrot plebejski” we współczesnej polskiej humanistyce i debacie publicznej. W: *Historia. Interpretacja. Reprezentacja*. T. 3. Red. Lech Mokrzecki, Mariusz Brodnicki, Jacek Taraszkiewicz. Wydawnictwo Athenae Gedanenses, Gdańsk: 2015, s. 307–317.

Edward Said, *Orientalizm*, wyd. I: tł. Witold Kalinowski, wstęp Zdzisław Żygulski jun., PIW, Warszawa 1991; wyd. II: tł. Monika Wyrwas-Wiśniewska. Wydaw. Zysk i S-ka, Poznań 2005.

- *Kultura i imperializm*, tł. Monika Wyrwas-Wiśniewska, Kraków 2009,

Dariusz Skórczewski, *Dlaczego Polska powinna upomnieć się o swoją postkolonialność*, „Znak” 2007, nr 9, s. 145–153;

- *Wobec eurocentryzmu, dekolonizacji i postmodernizmu. O niektórych problemach teorii postkolonialnej i jej polskich perspektywach*, „Teksty Drugie” 2008, nr 1–2, s. 33–56.

Gayatri Chakravorty Spivak, *Strategie postkolonialne*. Tłum. A. Górny, M. Kropiwnicki i J. Marmurek. Wydawnictwo „Krytyki Politycznej”. Warszawa 2011.

Gayatri Chakravorty Spivak, *Czy podporządkowani inni mogą przemówić?* Tłum. Ewa Majewska. Adres:

https://www.academia.edu/21914664/G_Spivak_Czy_podporz%C4%85dkowani_inni_mog%C4%85_przem%C3%B3wi%C4%87_Prze%C5%82_Ewa_Majewska

Hayden White, *Poetyka pisarstwa historycznego*, Universitas, Kraków 2000.